

STUDIU COMPARATIV PRIVIND FINALITĂȚILE EDUCAȚIEI PREȘCOLARE ȘI PRIMARE ÎN SISTEMUL ROMÂNESC DE ÎNVĂȚĂMÂNT

VENERA-MIHAELA COJOCARIU*

venera_1962@yahoo.com

Abstract: *The Romanian educational system and process works according to certain finalities of education (ideal, purpose, objective) that are explicitly established and play a major role in guiding the general development of the beneficiaries' personalities. Given the many connections between the finalities of the formative process in kindergarten and primary education, and also the particularities of the decisive impact of these institutions upon the further development of children's personalities, it becomes highly important to analyze the way in which the instructive-educational process is directed.*

The study proposes a comparative analysis of the finalities on the long and medium term (frame and reference objectives) that are mentioned in basic curricular documents, school curricula and syllabi with a view to ensuring improved compatibility and continuity for them.

Keywords: *finalities, frame objectives, reference objectives, operational objectives.*

Delimitări conceptuale

Caracterul teleologic al procesului didactic generează nevoia unor clare delimitări în planul finalităților specifice, tocmai pentru a putea orienta activitatea în direcția dezirabilă.

*Prin termenul de finalități, desemnăm ansamblul așteptărilor de tip formativ ce urmează să se materializeze în urma procesului instructiv-educativ. Acestea sunt stabilite la nivel de sistem și de proces, prin *Legea educației naționale* și prin *documente școlare* la nivel macrosistemic (de obicei, planurile cadru de învățământ și programele școlare). La acest nivel, se numesc idealul educației, scopuri și obiective (cadru și cadru de referință). La nivel de microsistem, atunci când sunt elaborate de profesor, se numesc obiective operaționale.*

* Conf. univ. dr., - Universitatea „Vasile Alecsandri”, Bacău.

Obiectivele cadru sunt obiective stabilite la nivelul fiecărei discipline de învățământ cu grad sporit de generalitate și de complexitate, realizabile pe parcursul mai multor ani de studiu.

Obiectivele de referință, elaborate la nivelul fiecărei discipline de învățământ, au un grad mediu de generalitate și precizează rezultatele așteptate ale învățării pe fiecare an de studiu, urmărind progresia în achizițiile cognitive, acționale și atitudinale ale copiilor de la un an de studiu la altul. Ele sunt derivate din obiectivele cadru și integrate, în același timp, acestora, pe ani de studiu.

Obiectivele operaționale sunt definite, în acord cu multiplele repere teoretice, ca fiind *obiective exprimate în comportamente observabile și măsurabile pe termen limitat* (Cojocariu, 2007).

Metodologie

Propunem o *analiză comparativă a finalităților educației pentru învățământul preșcolar și primar*. Acest gen de abordare permite o evidențiere, deopotrivă, a *specificității finalităților* în raport cu vârsta beneficiarilor, dar și a elementelor de *continuitate și convergență a finalităților* din cele două perioade de intervenție educativă. Pe această bază, se pot fundamenta propuneri și decizii de îmbunătățire a orientării și desfășurării procesului didactic.

În ceea ce privește *elementele de continuitate și de convergență a finalităților*, acestea sunt identificate, valorificate și dezvoltate. Când sunt constatate *elemente de ruptură sau inadvertențe* în planul finalităților, se impun măsuri care să asigure depășirea lor și optimizarea procesului de dezvoltare continuă și unitară a personalității copiilor.

În acest scop am analizat și valorificat comparativ *Curriculum pentru învățământul preșcolar*, partea care descrie *obiectivele cadru pentru cele cinci domenii experiențiale* și *Programele disciplinelor de învățământ pentru clasele I-IV*, de asemenea, partea acestora care descrie *obiectivele cadru*.

Domeniul/ Aria curriculară <i>Limbă și comunicare</i>	
	a. Limba și literatura română , b. Limba străină 1 (E, F)
1. Dezvoltarea capacității de exprimare orală, de înțelegere și utilizare corectă a semnificațiilor structurilor verbale orale	1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral (a, b - E, F)

2. Educarea unei exprimări verbale corecte din punct de vedere fonetic, lexical, sintactic	2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală (a, b – E, F)
3. Dezvoltarea creativității și expresivității limbajului oral	<i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul preșcolar!</i>
4. Dezvoltarea capacității de a înțelege și a transmite intenții, gânduri, semnificații mijlocite de limbajul scris	<i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul preșcolar!</i>
<i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul primar!</i>	3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citirea/lectura) (a, b – E, F)
<i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul primar!</i>	4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă (a, b – E, F)
<i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul primar!</i>	5. Dezvoltarea unor reprezentări culturale și a interesului pentru studiul limbii engleze/franceze și al civilizației spațiului cultural anglofon/francofon (b – E, F)
Domeniul Științe/ Aria curriculară <i>Matematică și științe</i>	
	a. Matematică, b. Cunoașterea mediului (I-II), c. Științe (III-IV)
1. Dezvoltarea operațiilor intelectuale prematematice	1.a. Cunoașterea și utilizarea conceptelor specifice matematicii
2. Dezvoltarea capacității de a înțelege și utiliza numere, cifre, unități de măsură, întrebându-se un vocabular adecvat	3.a. Formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic
3. Dezvoltarea capacității de recunoaștere, denumire, construire și utilizare a formelor geometrice	<i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul preșcolar!</i>
4. Stimularea curiozității privind explicarea și înțelegerea lumii înconjurătoare	4.a. Dezvoltarea interesului și a motivației pentru studiul și aplicarea matematicii în contexte diverse
5. Dezvoltarea capacității de rezolvare de situații problematice, prin achiziția de strategii adecvate	2.a. Dezvoltarea capacităților de explorare/investigare și rezolvare de probleme

*Observații:

*Denumirea domeniului nu este identică cu denumirea ariei curriculare (ca în cazul domeniului/ ariei *Limbă și comunicare!*).

*Denumirea domeniului este mai generală decât ca a ariei. Aceasta este mai precisă prin delimitarea explicită a două areale distincte ale cunoașterii științifice și trei discipline de învățământ de sine stătătoare.

	b. Cunoașterea mediului, c. Științe ale naturii
6. Dezvoltarea capacității de cunoaștere și înțelegere a mediului înconjurător, precum și stimularea curiozității pentru investigarea acestuia	2.c. Formarea și dezvoltarea capacităților și abilităților de experimentare și explorare/ investigare a realității, folosind instrumente și procedee specifice
7. Dezvoltarea capacității de observare și stabilire de relații cauzale, spațiale, temporale	1.b. Dezvoltarea capacităților de observare, explorare și înțelegere a realității din mediul înconjurător
8. Utilizarea unui limbaj adecvat în prezentarea unor fenomene din natură și din mediul înconjurător	2.b. Cunoașterea, înțelegerea și utilizarea în comunicare a unor termeni specifici, pentru a descrie fenomene observate în mediul înconjurător 1.c. Înțelegerea și utilizarea în comunicare a unor termeni și concepte specifice științelor naturii

*Observații:

* Cu mici excepții (un singur obiectiv cadru pentru învățământul preșcolar), obiectivele cadru ale celor două trepte ale învățământului preuniversitar analizate se caracterizează prin *convergență și continuitate*.

* Obiectivele cadru ale învățământului primar sunt formulate *mai detaliat* (pentru un singur obiectiv cadru din învățământul preșcolar am identificat două obiective integrate din învățământul primar!).

* Obiectivele cadru ale învățământului primar sunt formulate *mai precis și mai specific*, în acord cu conținutul disciplinelor școlare studiate în cadrul ariei curriculare respective.

9. Formarea și exersarea unor deprinderi de îngrijire și ocrotire a mediului înconjurător, în vederea educării unei atitudini pozitive față de acesta	3.b. Formarea unei atitudini pozitive față de mediul înconjurător, prin stimularea interesului față de păstrarea unui mediu echilibrat și exersarea unor deprinderi de îngrijire și ocrotire a acestuia 3.c. Dezvoltarea interesului și a responsabilității pentru menținerea unui mediu natural echilibrat, propice vieții
---	--

*Observații:

* Cu o singură excepție (un singur obiectiv cadru pentru învățământul preșcolar), *toate obiectivele cadru ale învățământului preșcolar și primar se regăsesc reciproc unul în celălalt, chiar după o altă ordine și logică, și se continuă unul pe altul, într-o manieră mai complexă, în trecerea de la un nivel de vârstă la altul.*

* Efectuarea unei *analize atât separate cât și comparative* a finalităților pentru învățământul preșcolar și pentru cel primar conduce la concluzii privind *acordul dintre acestea și particularitățile dezvoltării bio-psiho-sociale a copiilor*. De exemplu, OC 9 pentru învățământul preșcolar (vizează formarea și exersarea de deprinderi ecologice, bază a formării atitudinii pozitive față de mediu) și OC 3.b. și 3.c. pentru învățământul primar ilustrează acest aspect (vizează edificarea atitudinii pozitive față de mediu, a interesului și responsabilității față de protejarea acestuia).

*Lectura pe orizontală a finalităților permite constatări privind *creșterea gradului de complexitate al impactului formativ* al studierii respectivelor conținuturi. De exemplu, OC 2 pentru învățământul preșcolar (vizează dezvoltarea capacității de a înțelege și de a utiliza numere, cifre, unități de măsură, întrebuițând un vocabular adecvat) și OC 3.a. pentru învățământul primar reflectă această caracteristică (se referă la formarea și dezvoltarea capacității de a comunica utilizând limbajul matematic).

Domeniul/Aria curriculară Om și societate	
a. Istorie (IV), b. Geografie (IV), c. Religie (I-IV)	
5. Cunoașterea unor elemente de istorie, geografie, religie care definesc portretul spiritual al poporului român	1.a. Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie 1.b. Reprezentarea spațiului geografic (de la localitate la planetă) 2.a. Cunoașterea și utilizarea surselor istorice

	<p>1.c. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului</p> <p>3.a. Cunoașterea și utilizarea unor termeni istorici</p> <p>3.b. Utilizarea adecvată a limbajului specific geografiei</p> <p>2.c. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase</p> <p>4.a. Cunoașterea și interpretarea faptelor istorice</p> <p>3.c. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii</p> <p>2.b. Relaționarea elementelor geografice, pe baza unor surse diferite</p> <p>5.a. Dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți</p> <p>4.b. Manifestarea unui comportament favorabil ameliorării relațiilor dintre om și mediul înconjurător</p>
--	---

*Observații:

* Relația dintre OC 5 al învățământului preșcolar și obiectivele cadru corespunzătoare ale învățământului primar este foarte interesantă din punct de vedere al relației *de la simplu la complex*.

Domeniul: Om și societate	Aria curriculară: Tehnologii
	<p>a. Abilități practice (I-II),</p> <p>b. Educație tehnologică (III-IV)</p>
6. Formarea și consolidarea unor abilități practice specifice nivelului de dezvoltare motrică	<p>1.a. Cunoașterea și utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și ustensile</p> <p>1.b. Utilizarea unor tehnici de lucru cu diverse materiale și ustensile</p> <p>2.a., b. Proiectarea, confecționarea și evaluarea unor produse simple</p>
7. Îmbogățirea cunoștințelor despre materiale și caracteristicile lor, precum și despre tehnici de lucru necesare prelucrării acestora în scopul realizării unor produse simple	<p><i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul preșcolar!</i></p>

8. Formarea deprinderilor practic-gospodărești și utilizarea vocabularului specific	4.a. Dezvoltarea simțului practic – gospodăresc și estetic 4.b. Dezvoltarea simțului practic, estetic și a responsabilității pentru modificarea mediului natural, ca răspuns la nevoile și dorințele oamenilor
	3.a., b. Dezvoltarea capacității de cooperare în scopul realizării unui produs

*Observații:

* Unele dintre obiectivele cadru ale *domeniului Om și societate* din *învățământul preșcolar* corespund obiectivelor cadru ale ariei curriculare *Tehnologii din învățământul primar*, prezentă prin două discipline de învățământ, cu complexitate diferită în raport cu vârsta elevilor.

Domeniul Estetic și creativ / Aria curriculară Arte	
	a. Ed. plastică (I-II), b. Ed. plastică (III-IV), c. Ed. muzicală (I-II), d. Ed. muzicală (III-IV)
1. Formarea unor deprinderi de lucru pentru realizarea unor desene, picturi, modelaje	4.a. Realizarea unor compoziții 4.b. Exprimarea prin și despre compoziții plastice
2. Realizarea unor corespundențe între diferitele elemente de limbaj plastic și forme, obiecte din mediul înconjurător (natură, artă și viața socială)	2.a. Recunoașterea tipurilor de culori, a nonculorilor și a formelor, în mediul înconjurător și pe imagini 2.b. Analiza formelor, a culorilor și a amestecurilor acestora, în mediul înconjurător și pe imagini
3. Stimularea expresivității și a creativității prin desen, pictură, modelaj	<i>*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul preșcolar!</i>

*Observații:

*Denumirea domeniului nu este identică cu denumirea ariei curriculare (ca în cazul domeniului/ ariei *Limbă și comunicare!*).

*Denumirea domeniului este mult mai generală și mai complexă decât cea a ariei. Aceasta din urmă este mai precisă prin delimitarea explicită a două areale distincte ale artei și ale educației și patru programe școlare, câte două pentru educație plastică și două pentru educație muzicală, în raport cu evoluția vârstei școlarelor mici.

* Existența celor patru programe ilustrează efortul de adaptare a finalităților disciplinelor în raport cel puțin cu trei factori semnificativi:

1. specificul și dificultatea domeniilor artei invocate;
2. caracteristicile profilului școlarului mic din punct de vedere bio-psiho-socio-cultural, profil aflat el însuși într-o devenire și restructurare rapidă și permanentă;
3. dificultățile de ordinul didacticii specialității ale realizării demersurilor didactice proprii acestor discipline școlare.

Domeniul <i>Estetic și creativ</i> / Aria curriculară <i>Arte</i>	
	<p>a. Ed. plastică (I-II), b. Ed. plastică (III-IV), c. Ed. muzicală (I-III), d. Ed. muzicală (IV)</p>
4. Formarea capacității de receptare a lumii sonore și a muzicii	*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul preșcolar!
5. Formarea capacităților de exprimare prin muzică	1.c., d. Valorificarea în practica muzicală vocală și instrumentală a elementelor de limbaj muzical receptate 2.c., d. Exprimarea prin muzică
6. Cunoașterea marilor valori ale creației muzicale naționale și universale	*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul preșcolar!
*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul primar!	1.a.,b Cunoașterea și utilizarea materialelor, a instrumentelor de lucru și a unor tehnici specifice artelor plastice
*Se identifică obiectiv cadru de sine stătător doar în învățământul primar!	3.a., b Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic

*Observații:

* Apreciem ca o pierdere importantă faptul că OC 6 din cadrul învățământului preșcolar nu se continuă ca finalitate explicită la nivelul niciunui obiectiv cadru din învățământul primar, deși aici există atât o multitudine de oportunități în acest sens, cât și numeroase practici educative de succes, confirmate în timp, de maximă relevanță formativă.

* Constituirea obiectivelor cadru 1.a., b. și 3.a., b este o exemplificare a modului în care finalitățile învățământului primar nu doar continuă pe cele ale învățământului preșcolar, ci își conturează și propria sa *unicitate și*

specificitate, bazată, în mod esențial, pe caracteristicile beneficiarului educației.

Domeniul <i>Psihomotric/</i> Aria curriculară <i>Educație fizică și sport</i>	
1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor motrice de bază și utilitar aplicative	3. Extinderea fondului propriu de deprinderi motrice de bază, aplicativ-utilitare și sportive elementare și dezvoltarea calităților motrice aferente 4. Practicarea independentă a exercițiilor fizice, a jocurilor și a diferitelor sporturi
2. Stimularea calităților intelectuale, de voință și afective în vederea aplicării independente a deprinderilor însușite	5. Manifestarea spiritului de echipă și de întrecere, în funcție de un sistem de reguli acceptate
3. Cunoașterea deprinderilor igienico-sanitare pentru menținerea stării de sănătate	1. Menținerea stării optime de sănătate a elevilor și creșterea capacității de adaptare a acestora la factorii de mediu 2. Armonizarea propriei dezvoltări fizice și prevenirea instalării abaterilor posibile de la aceasta

***Observații:**

**Denumirea domeniului nu este identică cu denumirea ariei curriculare (ca în cazul domeniului/ ariei Limbă și comunicare!).*

** Există o completă corespondență de ordin calitativ între obiectivele cadru ale domeniului și cele ale ariei curriculare, chiar dacă există o diferență de ordin cantitativ (3 în învățământul preșcolar și 5 în învățământul primar) între acestea, pe deplin justificată de evoluția psihomotrică și psihosomatică a copiilor.*

Aria curriculară <i>Consiliere și orientare</i>	
	1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine
	2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate
	3. Dezvoltarea abilităților de utilizare a informațiilor în procesul de învățare
	4. Dobândirea abilităților de explorare și planificare a carierei
	5. Exersarea abilităților de management al unui stil de viață de calitate

*Observații:

* *Consiliere și orientare este un element de specificitate doar începând cu învățământul primar.*

* *Există, totuși, unele similitudini între unele obiectivele cadru ale acestei arii și unele obiective ale domeniului **Om și societate** din învățământul preșcolar, așa cum se poate vedea mai jos:*

Domeniul: <i>Om și societate</i>	Aria curriculară: <i>Consiliere și orientare</i>
1. Cunoașterea și respectarea normelor de comportare în societate; educarea abilității de a intra în relație cu ceilalți	2. Dezvoltarea abilităților de interrelaționare în contexte variate
2. Educarea trăsăturilor pozitive de voință și caracter și formarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți	1. Dezvoltarea capacității de autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine

*Observații:

* *Obiectivele cadru 3, 4, 5 dau completa specificitate a acestei categorii de finalități.*

* *Apreciem ca OC 4 este parțial realist, sugerăm reformularea prin renunțarea la aspectul planificării carierei, care poate apărea ulterior.*

* *Apreciem ca OC 5 excede posibilitățile de vârstă ale elevilor, el fiind foarte complex chiar și pentru vârste mai mari, poate apărea ulterior.*

Concluzii și sugestii:

1. Analiza comparativă efectuată pe categorii de obiective relevă faptul că majoritatea lor este elaborată asigurând *acordul cu particularitățile dezvoltării bio-psiho-sociale a copiilor;*

2. Există, în mod firesc și adecvat, *elemente de specificitate și de unicitate* în constituirea obiectivelor cadru și de referință atât pentru învățământul preșcolar cât și primar (Domeniul/Aria curriculară *Limbă și comunicare;* Domeniul *Științe;* Domeniul: *Om și societate;* Domeniul *Estetic și creativ/Aria curriculară Arte;* Aria curriculară *Consiliere și orientare*);

3. Există, adecvat din punct de vedere psihologic și pedagogic, *elemente de continuitate și convergență* între obiectivele cadru și de referință pentru învățământul preșcolar cât și primar la nivelul tuturor domeniilor și ariilor curriculare (Domeniul/Aria curriculară *Limbă și comunicare;* Domeniul *Științe/Aria curriculară Matematică și științe;* Domeniul/Aria

curriculară *Om și societate*; Domeniul *Om și societate*/Aria curriculară *Tehnologii*; Domeniul *Estetic și creativ*/Aria curriculară *Arte*; Domeniul *Psihomotric*/Aria curriculară *Educație fizică și sport*);

4. Unele obiective cadru ale învățământului primar aflate în relație de continuitate și de convergență sunt formulate *mai detaliat* decât cele corespondente din învățământul preșcolar (Pentru un singur obiectiv cadru din învățământul preșcolar am identificat două, trei și chiar mai multe obiective integrate din învățământul primar: Domeniul *Științe*/Aria curriculară *Matematică și științe*; Domeniul *Om și societate*/Aria curriculară *Tehnologii*; Domeniul/Aria curriculară *Om și societate*);

5. Cu excepția obiectivelor absolut specifice doar învățământului preșcolar sau doar învățământului primar, *toate celelalte obiective se regăsesc reciproc unul în celălalt*, chiar dacă după o altă ordine și logică, se continuă unul pe altul, într-o manieră mai elaborată, gradată, de la simplu la complex, în trecerea de la un nivel de vârstă la altul. Mai mult, realizarea lor asigură *creșterea gradului de complexitate al impactului formativ* al studierii conținuturilor învățării. Această corespondență se asigură, de obicei, în interiorul aceluiași domeniu, respectiv, aceleiași arii curriculare. O situație deosebită este reprezentată de *două excepții*: 1. corespondența dintre unele obiective cadru ale domeniului *Om și societate* din învățământul preșcolar și obiectivele cadru ale ariei curriculare *Tehnologii* din învățământul primar; 2. corespondența dintre unele obiective cadru ale ariei *Consiliere și orientare* din învățământul primar și unele obiective ale domeniului *Om și societate* din învățământul preșcolar;

6. Există, în mod firesc, o serie de *neîmpliniri sau reușite parțiale la nivelul elaborării obiectivelor*, mai ales, din perspectiva asigurării unui traseu unitar și continuu al dezvoltării personalității copilului. Dintre acestea, le menționăm pe cele mai evidente:

➤ *pierderea unor obiective cu mare impact formativ* în trecerea de la învățământul preșcolar la cel primar (ex.: Domeniul/Aria curriculară *Limbă și comunicare* - Dezvoltarea creativității și expresivității limbajului oral; Domeniul *Științe*/Aria curriculară *Matematică și științe* - Dezvoltarea capacității de recunoaștere, denumire, construire și utilizare a formelor geometrice; Domeniul *Estetic și creativ*/Aria curriculară *Arte* - Stimularea expresivității și a creativității prin desen, pictură, modelaj). Așa cum se poate constata cu ușurință, două dintre ele se referă la creativitate și la stimularea/dezvoltarea ei, aspect formativ esențial *pierdut* adesea de școală prin urcarea treptată succesivă pe trepte de învățământ;

➤ *relativa inadecvare a formulării unor obiective* în raport cu particularitățile și posibilitățile elevilor (Aria curriculară *Consiliere și orientare* – Dobândirea abilităților de explorare și planificare a carierei). În această situație, se poate proceda la reformularea obiectivului, prin renunțarea la aspectul planificării carierei, ce poate fi translat, cu șanse reale de reușită, într-o perioadă ulterioară a evoluției elevilor;

➤ *completa inadecvare a formulării unor obiective* în raport cu particularitățile și posibilitățile elevilor (Aria curriculară *Consiliere și orientare* - Exersarea abilităților de management al unui stil de viață de calitate). În această situație, sugerăm fie renunțarea completă la acest obiectiv, compatibil cu vârste mult mai mari ale elevilor (liceu!), fie înlocuirea lui cu unul mai accesibil vârstei elevilor (de exemplu, formarea unor deprinderi elementare de organizare ale unei vieți de calitate).

BIBLIOGRAFIE

1. Boca, C. (coord.), Bucinschi, M., Dulman, A., (2009), Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii (P.R.E.T.), Modul 1, *Educația timpurie și specificul dezvoltării copilului preșcolar*, București, Educația 2000+.

2. Boca, C. (coord.), Batiște, J., Fluieraș, V., (2009), Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii (P.R.E.T.), Modul 3, *Noi repere ale educației timpurii în grădiniță*, București, Educația 2000+.

3. Boca, C. (coord.), Stănică, N., Stoicescu, D., (2009), Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii (P.R.E.T.), Modul 4, *Gata pentru școală*, București, Educația 2000+.

4. Cojocariu, V.-M., (2007), *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculum-ului. Texte și pretexte*, București: Ed. V@I Integral.

5. Manolescu, M., (2002), *Continuitatea grădiniță-școală: factor important al reușitei școlare*. în Păun, E., Iucu, R. (coord.), (2002), *Educația preșcolară în România*, Iași: Ed. Polirom.

6. XXX, (2008), *Curriculum pentru învățământul preșcolar*, București: Ed. Publishing House.

7. XXX, (2009), *Programe școlare pentru ciclul primar, Aria Limbă și comunicare, Programe școlare pentru clasele I și a II-a, Limba și Literatura Română*, http://curriculum2009.edu.ro/Ciclul_primar/, accesat în data de 21.07.2011.

8. <http://curriculum2009/ciclulprimar>, web 21.07.2011